

Zeitschrift: Beiträge zur nordischen Philologie
Herausgeber: Schweizerische Gesellschaft für Skandinavische Studien
Band: 19 (1991)

Artikel: Workshop : Romantik und Gesellschaft, literatursoziologische Aspekte
Autor: Longum, Leif
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-858310>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 15.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Workshop: Romantik und Gesellschaft, literatursoziologische Aspekte

Det oppsatte program for gruppe 4 besto av 10 innlegg, og ga liten anledning til diskusjon. Enkelte av innleggene behandlet også så spesielle emner at de i begrenset grad kunne kaste lys over mer overordnede, litteratursosiologiske problemstillinger.

Et av plenumsforedragene, Lars Lönnroth: «Romantikern som opinionsbildare – exemplet Geijer» og to av gruppeinnledningene, Johan Wrede: «Nationalskaldens roll. J. L. Runeberg och den sociala beställningen» og Sigrurd Aa. Aarnes: «Nasjonsbygging – et nyttig begrep i studiet av nordisk – særlig norsk – nasjonalromantikk?», ga særlig rikt materiale og nøkkelbegrep for videre diskusjon.

Utgangspunktet var en felles observasjon: At romantikken som historisk periode er preget av endring på mange områder. I et litteratursosiologisk perspektiv blir endringene i den litterære institusjon, både i materielle forhold og i forventninger og normer, av særlig interesse:

1. *Markeds- og mediasituasjonen.* Etablering av forlags- og bokhandelsvesen, tidsskrifter og aviser, litteraturkritikk etc.
2. *En ny forfatterrolle:* Den frie skribent som selger sine varer på et marked – til et anonymt publikum. Den nye situasjonen får viktige konsekvenser både for forfatternes selvforståelse og for deres status som yrkesutøvere.
3. *Nasjonalskalden.* Et typisk uttrykk for romantikkens nye kunstoppfatning er synet på forfatteren/dikteren som nasjonens spesielle talerør. Takknemlige eksempler er Runeberg i Finland og Wergeland i Norge, begge representanter for unge nasjoner, hvor romantikkens nasjonalitetsprogram fikk særlig sterkt gjennomslag.
4. *Nasjonsbyggingsideologien.* Interessen for det nasjonale er felles for romantikken i samtlige nordiske land, men underbygger i tidligere koloniland som Finland, Norge og Island, en særlig nasjonsbyggingsideologi, et begrep som litteraturforskningen med utbytte har overtatt fra statsvitenskapen.
5. *Paralleller og ulikheter mellom de nordiske landene.* Et viktig skille går mellom Sverige og Danmark på den ene side – tidlige stormakter med en utbygd hoffkultur og institusjoner – og de øvrige nordiske landene. I hvor høy grad kom nasjonalismen – som i europeisk sammenheng ofte har fungert som støtte for konservative eller reaksjonære grupper – til å tjene demokratiske og folkelige krefter? Og er det her viktige forskjeller mellom de enkelte nordiske land?

6. *Tidsmessig forskyving*. Forskjellen mellom de nordiske landene fikk gruppen en interessant påminnelse om gjennom Malan Simonsens innlegg «Da den litterære institusjon (paa Færøene) blev kapret».

Med den stramme tidsramme gruppen måtte operere innenfor, kunne flere av problemstillingene antydnet ovenfor, bare såvidt streifes. Det som klart gikk fram av diskusjonen, er at det her finnes spennende og uløste forskningsoppgaver, og at det er sterkt behov for empirisk materiale. De nyeste litteraturhistoriene, utgitt eller under utgivelse i Danmark, Sverige og Norge, viser også hvor fornyende et sosiologisk perspektiv kan være for forståelsen av den litteraturhistoriske utvikling.

Leif Longum, Bergen

AAGE JØRGENSEN, MAARSLET

Per Olov Enquist og dansk Guldalder.
Omkring skuespillet *Fra regnormenes liv*

Niels Birger Wamberg skrev engang en bog om forholdet mellem H. C. Andersen og J. L. Heiberg (WAMBERG 1971). Man kan formode, at den har givet Per Olov Enquist impulser til det studium af Johanne Luise Heibergs *Et Liv gjenoplevet i Erindringer*, som forskaffede ham den detailindsigt, der ligger til grund for skuespillet *Fra regnormenes liv* (ENQUIST 1986). Og man kan formode, at den opmærksomhed, som dette stykke vakte for dansk guldalders to proletarbørns psykiske og sociale problemer på den bane, som den borgerlige dannelseskulturs førende personligheder kridtede af, i tur og orden har stimuleret og retningsbestemt de senere års forskning på området. Ganske vist var der ikke hjerte- og husrum til Johanne Luise Heiberg i *Dansk litteraturhistorie*, således som der dog var det til morderen Ole Kollerød. Til gengæld opnåede H. C. Andersen dér, tak til Søren Baggesen, en behandling, der (med markeret tilslutning til synspunkter hos Peer E. Sørensen og Søren G. Hånsen) kongruerer med det billede, som Enquist opridser (BAGGESEN 1984 b). Og hvad angår fru Heiberg, så er det oplagt, at Bodil Wambergs 1987-biografi i vigtige henseender står i gæld til Enquists stykke, – som der da også henvises til i indledningen (WAMBERG 1988: 15–17).

Hvad fru Wamberg udlæser af skuespillet er, at «den store kunstner er en gæst i virkeligheden, en fremmed i livet» (1988: 17), – men netop derved bliver kunst-